

वर्ष २ अंक १८

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन

जारी मिति : २८ साउन २०७३

अवधी : २८ साउन २०७३ - २ भदौ २०७३

जिल्लाहरु : बाँके, रुपन्देही, बारा

(जारी गर्ने: PPCR/BRCH/AMIS project, MOAD; Agricultural Environment Research Division, NARC and Agro-met Section/MFD, DHM)

मौसमी तथ्यांकहरु

१४ साउन २०७३ देखि २० साउन २०७३ सम्मको मौसमी अवस्था

मौसमी विवरण	जिल्ला		
	बाँके	रुपन्देही	बारा
कुल वर्षा (मि.मी.)	१५.५	१२.४	३७.५
अधिकतम तापक्रम (^० सेन्टीग्रेड)को दायरा	३१.३-३५.७	३२.२-३७.२	३२.०-३५.०
न्यूनतम तापक्रम (^० सेन्टीग्रेड)को दायरा	२५.०-२६.०	२५.०-२८.०	२५.०-२६.०
अधिकतम सापेक्षिक आर्द्रता(%) को दायरा	८६.४-९५.३	७०-९४	७०-९७
न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता(%) को दायरा	६३.०-७९.०	५५.०-७५.०	६५-७९
हावाको गति (मि/से) को दायरा	०.५-४.७५	४.०-१०.५	१.०-५.२५
हावाको दिशाको दायरा	उत्तर- दक्षिण -पश्चिम	पूर्व- दक्षिण पूर्व	पूर्व- दक्षिण-पश्चिम

२१ साउन २०७३ देखि २७ साउन २०७३ सम्मको मौसमी अवस्था

मौसमी विवरण	जिल्ला		
	बाँके	रुपन्देही	बारा
कुल वर्षा (मि.मी.)	५२.४	७.८	७.०
अधिकतम तापक्रम (^० सेन्टीग्रेड)को दायरा	३३.१-३६.५	३१.८-३७.४	३२.६-३५.५
न्यूनतम तापक्रम (^० सेन्टीग्रेड)को दायरा	२५.२-२७.१	२६.०-२८.५	२६.०-२७.०
अधिकतम सापेक्षिक आर्द्रता(%) को दायरा	७६.५-१००	७०-९०	८७-९३
न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता(%) को दायरा	६१-९८.४	५०-७५	६१-७२
हावाको गति (मि/से) को दायरा	०.६६ -४.२५	३.२५-१०.०	०.०-५.७५
हावाको दिशाको दायरा	उत्तर-पूर्व - दक्षिण	उत्तर -पूर्व- दक्षिण पूर्व	पूर्व- दक्षिण-पश्चिम

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष २, अंक १८, २८ साउन २०७३, अवधी : २८ साउन २०७३ - २ भदौ २०७३

कृषि-सल्लाह

क. मौसमी विश्लेषण

गत हप्ताको समय मौसमी विश्लेषण

बाँके: गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम ३६.५° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ६१% रह्यो।

रुपन्देही: गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम ३७.४° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ५०% रह्यो।

बारा: गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम ३५.५° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ६१% रह्यो।

गत हप्ताको मौसम पूर्वानुमान अनुसार बाँकेमा (५२.४ मि.मि.), रुपन्देहीमा (७.८ मि.मि.) र बारामा (७.० मि. मि.) वर्षा भयो। साथै बाँके, रुपन्देही र बारामा अघिल्लो हप्तामा भन्दा अधिकतम तापक्रममा केहि वृद्धि भयो।

आउँदो हप्ताको मौसमी अवस्था

बाँके: साताको शुरु देखि अन्त्य सम्म नै हल्का देखि मध्यम खालको बर्षा हुने सम्भावना रहेको देखिन्छ।

रुपन्देही: साताको शुरु देखि अन्त्य सम्म नै हल्का देखि मध्यम खालको बर्षा हुने सम्भावना रहेको देखिन्छ।

बारा: साताको शुरु देखि अन्त्य सम्म नै हल्का देखि मध्यम खालको बर्षा हुने सम्भावना रहेको देखिन्छ।

ख. बालीनाली

१. धान

- धान रोपेको ३ हप्ता भैसकेको सिंचित क्षेत्रको खेतमा कृषकहरुले गोडमेल गरेपछि मात्र ४ के. जी. ३५० ग्राम प्रति कठ्ठाको दरले युरिया मल टपड्रेस गर्नुपर्दछ।
- असिंचित क्षेत्रका कृषकहरुले शुरुमा यूरिया मलको पुरै मात्रा नराखेको भए ३ के. जी. ६०० ग्राम युरिया मल प्रति कठ्ठाको दरले धान रोपेको ३ हप्तापछि टपड्रेस गर्नु उपयुक्त हुन्छ।
- बारा जिल्लामा धानको बोटको गुवोमा गवारोले फुल पार्ने समस्या फाटफुट देखिन थाले तापनि आगामी साताको शुरु तथा अन्त्यसम्म हल्का देखि मध्यम खालको बर्षा हुने सम्भावना रहेकोले यो हप्ता विषादी नछरि बालीको नियमित अवलोकन गर्नुहोला।
- धानको बोटको गुवोमा गवारो कीराले फुल पार्ने र यसबाट निस्कने लार्भाहरुले नोक्सानी पुर्याउने भएकोले गवारोको प्रकोप भएको ठाउँमा थायोडिकार्व ७५% डब्लु. पी. (Thiodicarb 75% WP) २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई पानी नपरेको बेलामा स्टिकर मिसाई छर्कनु होला। साथै गवारो कीराको नियमित अनुगमन गर्नु होला।
- आगामी साता भरि तीनवटै जिल्लामा पानी पर्ने सम्भावना भएकोले मिली बग (Mealy bug) को व्यवस्थापन गर्न बिषादी छर्कनु उपयुक्त हुँदैन। मिली बगको प्रकोप कम गर्न धान खेतभित्र र वरिपरि रहेका घाँसपातहरु हटाउने र खेतमा पानीको सतह (५-७ से. मी.) कायम राखिराख्न पर्छ।

धान खेतमा पात वेरुवा कीरा

धान खेतमा पात वेरुवा कीरा (*Leaf folder*) ले नोक्सानी गर्ने समय भएकोले नियमित अनुगमन गर्नु होला। यो कीराको नोक्सानी कम गर्न को लागि : यो कीराको फुलहरु भएको पातको टुप्पो चुडेर नष्ट गर्ने ; नाइट्रोजन युक्त मलको सन्तुलित मात्रा प्रयोग गर्ने ; धान खेतको राम्ररी गोडमेल गर्ने ; काँडेदार डोरी वा काँडादार लठी लिई दुवै छेउमा समातेर दुई छेउमा बस्ने र धानलाई छुवाएर क्रमशः विपरित दिशातिर जाने। यसो गर्नाले धानको पातमा रहेका पात वेरुवा का लार्भाहरु पानीमा

खसेर नष्ट हुन्छन्। साथै खेतमा यसको प्रकोप २५-३०% सम्म देखिएमा विषादीको प्रयोग नगर्नुहोला (यो अवस्था सम्म आर्थिक रूपमा क्षती नहुने साथै धान खेतमा भएका मित्र जीव कीराहरु नष्ट हुने भएकोले)।

बयस्क पुतली

पातमा कीराको अण्डा

लाभाले बेरेको पात

चित्र: धानको पात बेरुवा कीराको विभिन्न अवस्था

मरुवा रोग (ब्लाष्ट)

व्यवस्थापन:-

कीम वा अन्य कुनै ट्राइसाइक्लोजोल युक्त विषादी १ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिलाई छर्ने वा कासु वी २ एमएल प्रति लिटर पानीमा मिसाई ७-१० दिनको अन्तरालमा २ पटक छर्ने ।

लक्षण

यो रोग धानको गाज लाग्ने अवस्थामा पातमा लाग्ने रोग हो। पातको दुबै छेउ तिर चुच्चिएका अण्डाकार खैरा थोप्लाहरु देखिनु यसको लक्षण हो। यी थोप्लाको विचमा सेतो विन्दु हुन्छ र विस्तारै बढ्दै गई पातहरु डढ्दै जान्छ ।

तस्बिर:- धानमा लाग्ने मरुवा रोग

२. वर्षे मकै/ उखु

- वर्षातको समय भएकोले जग्गामा पानी जम्न नदिनको लागि निकासको उचित प्रवन्ध गर्नुहोस्।
- उखु बालीमा पातको फड्के कीरा (pyrilla) लाग्ने समय भएकोले यसको नियमित अवलोकन गर्नुहोला।

उखुको टुप्पोमा लाग्ने गवारो (Sugarcane top borer)

यो समयमा उखु बालीमा यस कीराको प्रकोप देखिने भएकोले नियमित अनुगमन गर्नुहोला।

नोक्सानीको लक्षण: नयाँ गुबो मर्ने, शुरुमा पातको मूल नसामा (mid-rib) सेतो रङको स-साना सुरंगहरु देखिन्छ, जुन ३/४ दिन पछि रातो रंगको हुन्छ। नयाँ निस्केको पातहरुमा पातको मूल नसा (mid-rib) को दुवैतिर समानान्तर प्वाल (Parallel shot hole) हरु देखिन्छ (चित्र ख)। यसको प्रकोप बढ्दै गएमा मूल हाँगाबाट धेरै हाँगाहरु निस्कन्छ (चित्र ग)।

चित्र- क: उखुको टुप्पोमा लाग्ने गबारो कीराको पुतली

चित्र- ख

चित्र- ग

३. अरहर / बदाम / भटमास

- अरहर, बदाम र भटमास लगाईएको जग्गामा पानी निकासको व्यवस्था गर्नु होला।

४. फलफूल बाली

- केरा खेती गर्नु भएका कृषकहरूले केराको घारीमा प्रशस्त कोथाहरू आउने भएकोले माउबोट सँग २ वटा कोथा मात्र रहने गरि बाँकी कोथाहरू हटाउनु पर्छ। कोथा हटाउन केराको घारीको कोथा फेदैदेखि उखेल्नु पर्छ।
- केराको घरीमा काईयो बनिसकेर कोसा लाग्न छोडेको छ भने बुङ्गा काटेर हटाउनु पर्दछ।
- कागतीका बोटहरूमा कत्ले कीरा, पतेरो, नयाँ पालुवामा लाग्ने लाही, पात खाने लाभ्रे, सुलसुले आदि बढी आउन सक्ने भएकोले पहिचान गरि नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- वर्षातको समयमा पानी जमेर कागतीमा जरा कुहिने रोग देखा परेमा वा पुरै बोटमा पात पहुँलो देखिएमा १% बोर्डो मिश्रण (अनुसूची-१) बनाई जरा भिज्ने गरि (*Drenching*) हाल्नु पर्दछ।
- कागतीको बोटको कापमा आउने नयाँ सीधा ठाडो बढ्ने हाँगा (चोर हाँगा) निरीक्षण गरी हटाउनु पर्दछ।
- फल टिपिसकेको आँपको बोटलाई साउनसम्म नाईट्रोजन ५०० ग्राम, फस्फोरस २५० ग्राम र पोटास ५०० ग्राम प्रति बोटका दरले बोटको हाँगाहरूको फैलावट भएको क्षेत्रफल भित्र वा मुख्य काण्डदेखि १०० से. मी. सम्म टाढा मिसाएर छरी १५ से. मी. जमीन मुनि हुने गरि पुर्नुपर्दछ।
- आँपमा कलमी (*Inarching*) गर्ने उपयुक्त समय भएकोले बेर्ना उत्पादन गर्ने कृषकहरूले कलमी गर्नुहोस।

५. तरकारी बालीहरू

- भिण्डीमा फल र डाँठमा प्वाल पार्ने कीराको प्रकोप हुने हुँदा नियमित अवलोकन गर्नुपर्दछ। यस्तो लक्षण देखिएमा क्षती भएको भाग काटेर जलाई दिनुपर्दछ।
- भिण्डीमा फड्के कीरा (*Jassid*) को समस्या देखिने हुनाले फल टिप्ने अवस्था भन्दा पहिले यसको प्रकोप देखिएमा *फिप्रोनील ८० डब्लु. पी.* ५ ग्राम १६ लिटर पानीमा घोलेर छर्नुपर्दछ। वा *इमिडाक्लोप्रिड १७.८ एस् एल्* एक एम. एल. एक लिटर पानीमा घोलेर छर्नुपर्दछ। फल टिप्ने अवस्था छ भने *मालाथियन ५० इ. स.* २ एम. एल. एक लिटर पानीमा घोलेर छर्नुपर्दछ। वा *डाइक्लोरोभिस ७६ इ. सी.* २ एम. एल. एक लिटर पानीमा घोलेर छर्नुपर्दछ। *मालाथियन* छर्केको ७ दिनसम्म र *डाइक्लोरोभिस* छर्केको ५ दिनसम्म फल टिप्न हुँदैन।
- भण्टाको डाँठ तथा फलको गबारो व्यवस्थापनको लागी गवारोको कारण ओईलाएको मुन्टा, पात तथा फल टिपी करीव १ फुट गहिरो खाडलमा पुर्ने वा जलाउने। *क्लोरोट्रानिलिप्रोल (कोराजेन)* १८.५ इ.सि. ०.२ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा मिसाई बोट भिज्ने गरी छर्नु पर्दछ।
- वर्षातको समयमा पानी जमेर बोडीमा पात पहुँलिने समस्या देखिने हुँदा यसबाट जोगाउन पानी निकासको उचित व्यवस्था गर्नु पर्दछ।

फल कुहाउने औँसा

- फलफूल बालीमा फल कुहाउने औँसाबाट बच्नको लागि *मिथायल इयुजिनल* युक्त बोटल ड्याप प्रति कठ्ठा १ ओटाको दरले राख्नुपर्दछ। साथै प्रत्येक २ हप्तामा नयाँ *मिथायल इयुजिनल* युक्त बोटल परिवर्तन गर्नु पर्दछ।
- *मालाथियन* ५० इ.सी., २ एम.एल प्रति लिटर र २ ग्राम चिनी (भेली) पानीमा मिसाएर प्रति हेक्टर २०-२५ ठाँउमा फूल फुल्नु अगाडि देखि १-१ महिनाको अन्तरमा छर्नु पर्दछ।

लाही कीरा (एफीड)

- १ भाग गाईको गहुँत र ४ भाग पानी मिसाएर रातभरी राखेर लाही लागेको ठाँउमा भिज्ने गरी भोलीपल्ट छर्कनु राम्रो हुन्छ।
- *मालाथियन* ५० इ.सी., २ मि.लि. प्रति लिटरको दरले पानीमा मिसाई लाही लागेको ठाँउमा भिज्ने गरी छर्कनु उपयुक्त हुन्छ।
- नयाँ पालुवामा लाही, *लिफ माईनर*, सुलसुले लाग्ने भएमा सबई वा *एट्सो तेल* १५ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा मिसाई १५ दिनको फरकमा छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

६. अन्य

- वर्षातको मौसममा विषादी छर्कने पर्ने भएमा कम्तीमा २-३ घण्टा मौसम सफा हुने समय अनुमान गरेर स्टिकर (Sticker) मिसाई विषादी छर्कनु उपयुक्त हुन्छ।
- खेतबारीमा देखिने सबै कीराहरु हानिकारक हुँदैनन्। तसर्थ कीरा देखिने बित्तिकै विषादीको प्रयोग नगरौं। मित्रजीव कीराहरु जस्तै माकुरा, गाइने कीरा, सात थोप्ले खपटे कीरा, बारुला, नमस्ते कीरा (*प्रेड्ङ्ग मेन्टीड*) देखिएमा तिनीहरुको संरक्षण र सम्बर्धन गरौं।
- मौरीलाई वर्षात को समयमा चरन कम हुने भएकोले १०० एम.एल पानीमा १०० ग्राम चिनी मिसाई उमाल्ने र उक्त झोललाई चिसो बनाएर मौरी घर मा मह भण्डारण को अवस्था हेरी हप्ता दिनको फरकमा खुवाउनुहोला।
- मौरीको घर राखेको सबै खुट्टाहरुमा कचौरा/प्लास्टिकको बट्टामा पानी राख्नुहोला ।
- मौरी घरमा रोग, सुलसुले र रानु भए नभएको नियमित अवलोकन गर्नुपर्दछ।
- नेपालमा प्रयोग गर्न प्रतिबन्धित विषादीहरु अनुसूची-२ मा दिईएको छ।

ग. पशुपालन

- दुधालु गाईवस्तुलाई थुनेलो (Mastitis) को समस्याबाट बचाउन गोठ सफा र सुग्घर राख्नुहोस।
- हरियो घाँसमात्र खुवाउँदा वस्तुभाउमा पखाला लाग्न सक्ने हुनाले सुख्खा घाँससँग मिसाएर खुवाउनुहोस।
- भारी वर्षाले गर्दा हुने बाढीमा मुसाको मुत्र बाट सर्ने *Leptospirosis* नामक *जुनोटिक* रोगको प्रकोप बढि हुने भएकाले धान/खेतबारीमा खाली खुट्टा जानु उपयुक्त हुँदैन र बटु लगाउन पर्दछ।
- गाई-गोरुमा साउने रोगको प्रकोप हुन नदिन लामखुट्टे र भुसुनाको टोकाई बाट बचाई राख्न इयाल ढोकामा तार जालीको व्यवस्था गर्नु पर्छ । लामखुट्टे र भुसुनाको चहल पहल कम हुने बखत (विहान)मा चराउन लैजानु पर्छ ।
- बारुलामा देखिने कुम्भी (ढकेरी) रोगको रोकथाम गर्न श्रावण देखी कात्तिक सम्म मासिक एक चक्की डाई ईथाइल कार्बामाजिन (डी.ई.सी)-१०० मि.ग्रा. खुवाउने । ढकेरी लागेका बारुलाको हकमा दैनिक एक चक्की सात दिन सम्म खुवाउने र साथमा भिटामिन बी कम्प्लेक्सको सुई २-३ दिन सम्म लगाउने ।
- खोरेत लागेका पशुहरुको मुख तथा खुट्टाको घाउ फिटकिरी पानी वा निलोतुथोको घोल अथवा वेटाडीनले नियमित सफा गर्नु पर्दछ। घाउ तथा संक्रमण अधिक भएमा प्राविधिकको सल्लाहमा *एन्टीबायोटीक*

औषधीहरू खुवाउनुपर्दछ। साथै खोरेत रोग लाग्न नदिन पशु सेवा कार्यालयको समन्वयमा सो रोगको भ्याक्सिन ६-६ महिनामा लगाउनु उपयुक्त हुन्छ।

- बारखाको मोओलाको लागी ५% पोभीडन आयोडिन वा १% कपर सल्फेट वा २% बोरिक एसिडको झोल वा १% पोटासको घोलले मुख सफा गर्नु उपयुक्त हुन्छ। मोओलाको भाइरस घाउ, चोटपटक लागेको वा काटेको ठाँउबाट मानिसमा सर्न गई त्यस्तै प्रकारको घाउ खटिरा आउन सक्ने हुनाले त्यस्तो रोगी बारखालाई घाउ चोटपटक नलागेको मान्छे वा पन्जा लगाएर स्याहार सुसार गर्नुपर्दछ।
- पि.पि.आर रोग लागेका बारखाको आँखा, नाक, मुख (थुतुनो) मनतातो पानीमा सफा कपास भिजाई दिनमा २ पटक सफा गर्नुपर्दछ। साथै ५% बोरो-ग्लिसिरिनले मुख सफा गर्नु लाभदायी हुन्छ। सहायक संक्रमण रोकथाम गर्न अक्सीटेट्रासाइक्लिन वा क्लोरटेट्रासाइक्लिन औषधी प्रयोग गर्न सकिन्छ। पि.पि.आर रोग लाग्न नदिन ३ महिना भन्दा माथिका भेडा-बारखामा सो रोगको भ्याक्सिन लगाउनु उपयुक्त हुन्छ।
- माछा पोखरीमा अक्सिजनको मात्रा बढाउन हावा यन्त्र (aerator) को प्रयोग गर्नुपर्दछ।
- माछामा इ. यु. एस. रोग लागेमा घरपोल्ने चूना १५ के. जी. प्रति कठ्ठाको दरले हाल्ने। रोगको प्रकोप हेरी १ महिनाको अन्तरालमा बढीमा तीन पटक चूनाको प्रयोग गर्ने।
- माछा पोखरीमा एमोनियाको मात्रा बढी भएमा पोखरीमा माछाको घनत्व कम गर्ने, दानाको मात्रा घटाउने, पानीको गहिराई बढाउने, एरेटरको संख्या बढाउने आदी गर्न सकिन्छ। मरेका माछालाई तत्काल हटाउनुपर्दछ। अपरान्हमा अत्याधिक पिएच (pH) हुने गरेको भए चूना प्रयोग गर्दा केही लाभदायी हुन्छ।
- एमोनियाको मात्रा १ पिपिएम (PPM) छ भने पोखरीको २५% पानी विस्थापन गर्नुपर्दछ। एमोनिया २.५ पिपिएम (PPM) वा बढी भएमा माछालाई अर्को पोखरीमा सार्नुपर्दछ।
- गर्मी मौसममा कुखुरामा देखा पर्ने लक्षणहरू जस्तै- चाँडो-चाँडो सास फेर्ने, पानी धेरै खाने, दाना कम खाने, पखेटा र खुट्टा फालेर बस्ने, अण्डा उत्पादनमा कमी आउने, खोरमा कुखुराहरूको मृत्यु हुने आदी भएमा पर्याप्त भेन्टीलेसन प्रदान गर्ने, कुखुराको घनत्व कम गर्ने, तापक्रम अधिक रहेका बेला (दिउँसो १२-३ बजे सम्म) दाना नदिने, पर्याप्त मात्रामा सफा, चिसो पानीको व्यवस्था गर्नु पर्दछ। साथै पानीमा इलेक्ट्रोलाइट र मल्टी मिटामिन राखेर दिन सकिन्छ।
- गर्मी मौसममा कुखुराको भालेको प्रजनन क्षमतामा कमी आउने हुनाले ब्रिडिङ स्टकमा भालेको संख्या बढाएर १२-१५% सम्म राख्नुपर्दछ। साथै दानामा मिटामिन-ई तथा सेलेनियमको मात्रा बढाउनु उपयुक्त हुन्छ।

अनुसूची-१: बोर्डो मिश्रण (१%) बनाउने तरिका

एक प्रतिशतको बोर्डो मिश्रण तयार गर्न १० ग्राम चुन १ लिटर पानीमा घोलेर बनाउनु पर्दछ। निलोतुथो १० ग्राम, चुन १ लिटर पानीमा घोलेर बनाउनु पर्दछ। निलोतुथो पगलन समय लाग्ने हुनाले रातभरी पानीमा राखी पगलन दिनु पर्दछ। प्लाष्टिकको बाल्टिनमा एक लिटर पानीमा २०० ग्राम निलोतुथो र प्लाष्टिकको अर्को बाल्टिनमा एक लिटर पानीमा २०० ग्राम चुना राखेर छुट्टाछुट्टै घोल्नु पर्दछ। यसरी बेगला बेगलै भाडामा पगालेको निलोतुथो र चुनालाई तेश्रो प्लाष्टिकको बाल्टिनमा मिसाएर घोल तयार गर्नु पर्छ। यसको लागि निलोतुथो र चुनको गोल संगसगै बराबर रूपमा मिसीने गरी खन्याउदै जाने र अर्को व्यक्तिले लठ्ठीले चलाउदै जानु पर्दछ। यसरी तयार भएको घोलमा १८ लिटर पानी थपि २० लिटर बनाउनु पर्दछ। यस्तो मिश्रण तयार गर्दा धातुका भाँडा प्रयोग गर्नु हुदैन।

यसरी मिश्रण बनाई सकेपछि निलोतुथो र चुनको मात्र मिसाए नमिसीएको जाँच्नु पर्दछ। यसको लागि एउटा सफा खिया नलागेको चक्कु वा ब्लेड घोलमा डुबाउने र निकालेर हेर्ने। यदि यसमा खिया लागे जस्तो रङ्ग आएमा पुनः चुन थप्दै चलाउदै जाने र फेरि जाँच्ने। यसरी चक्कु वा ब्लेडमा खिया नआई सफा छ भने मिश्रण तयार भयो भन्ने बझ्नु पर्दछ। निलो लिट्मस पेपर डुबाउदा रातो गरेको २४ घण्टा भित्र छरि सक्नु पर्दछ। पानी परेको वा चर्को घाम लागेको बेला वोर्डो मिश्रण छर्नु हुदैन।

अनुसूची-२: नेपालमा प्रयोग गर्न प्रतिबन्धित विषादीहरू

क्र.सं.	विषादीको नाम	प्रतिबन्धित गरिएको वर्ष
१	क्लोरडेन	२००१
२	डाईएलड्रिन	२००१
३	अल्लिड्रिन	२००१
४	मिरेक्स	२००१
५	बि.एच.सी.	२००१
६	फस्फामिडन	२००१
७	अर्गानो मर्करी फङ्गिसाइडस्	२००१
८	डि.डि.टि.	२००१

क्र.सं.	विषादीको नाम	प्रतिबन्धित गरिएको वर्ष
९	एन्ड्रिन	२००१
१०	हेप्टाक्लोर	२००१
११	टोक्साफेन	२००१
१२	लिन्डेन	२००१
१३	मिथाईल पाराथियन	२००७
१४	मोनोक्रोटोफस	२००७
१५	ईण्डोसल्फान	२०१२

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन तयारी गर्ने विशेषज्ञ समूह

क्र.सं.	नाम थर	कार्यक्षेत्र	कार्यालय	इ-मेल	सम्पर्क फोन
१	डा. आनन्द कुमार गौतम	कृषि वातावरण	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	env@narc.gov.np akg.aerd.narc@gmail.com	९८५११३३६१२
२	सुरेश कुमार राई	कृषि वातावरण	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	suresh.k.ra@gmail.com	९८५१३१००३३
३	गोपाल प्रसाद पराजुली	बाली रोग बिज्ञान	बाह्य अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	gpparajuli@hotmail.com	९८५११७९०८९
४	घनश्याम मल्ल	कृषि वातावरण	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	ghanashyam_99@hotmail.com	९८५१६२१३८८
५	दयामणी देवी गौतम	बाली बिज्ञान	बाली विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	dayamani.gautam@gmail.com	९८५१३२२८१३
६	मनोज कुमार ठाकुर	कृषि सञ्चार	सञ्चार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	thakur27819@gmail.com	९८५१२१६२९६
७	सालिक राम गुप्ता	बाली प्रजनन	कृषि वनस्पति महाशाखा, खुमलटार	gupta.salikram3@gmail.com	९८५१५८२५७४
८	डा. कालिकाप्रसाद उपाध्याय	आलुबाली	राष्ट्रिय आलुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	kalikaupadhyay@yahoo.com	९८६०७९९७५३
९	शिव प्रसाद नेपाल	मौसम बिज्ञान	जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, नक्साल	shivaamet@gmail.com	९८५१३७६६९४
१०	समि कुँवर	कृषि मौसम	जलवायु प्रकोप समुत्थान निर्माण आयोजना, कृषि विकास मन्त्रालय	samikunwar@gmail.com	९८५११९१९७१
११	हरि प्रसाद रेग्मी	कृषि	जलवायु प्रकोप समुत्थान निर्माण आयोजना, कृषि विकास मन्त्रालय	hariregmi14@gmail.com	९८५१९६९९३
१२	डा. टेक प्रसाद गोतामे	फलफूल बाली	वागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	gotame@gmail.com	९८५३५७६३२९
१३	सुशिल लामिछाने	माटो बिज्ञान	माटो विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	sushil.longroof@gmail.com	९८५११६१२४६
१४	रामेश्वर रिमाल	कृषि मौसम	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	rameshwarrimal@gmail.com	९८५१०४४१३०
१५	सञ्जय विष्ट	कीट बिज्ञान	कीट विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	sanjayabista@gmail.com	९८५११९१३९०
१६	नविन गोपाल प्रधान	तरकारी बाली	वागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	navin.pradhan@gmail.com	९८५११००८२०

~\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$~